

## Täysistunto

**Torstai 10.11.2016 klo 16.00—21.26**

### 13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 113/2016 vp

Lakialoite LA 39/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 23/2016 vp

*Ensimmäinen käsittely*

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysturvalain mietintö StVM 23/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Yleiskeskustelu asiasta alkaa. Edustaja, valiokunnan puheenjohtaja Haatainen.

*Keskustelu*

20.10 **Tuula Haatainen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta eli hallituksen esitys 113/2016. Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi siis työttömyysturvalakia, ja ehdotus koskee enimmäiskeston lyhentämistä 500 päivästä 400 päivään. Niillä henkilöillä, joilla on vähemmän kuin 3 vuotta työhistoriaa, enimmäiskesto lyhenisi 300 päivään, ja sitten enimmäiskesto säilyisi 500 päivänä niillä työttömällä, jotka täyttävät työssäoloehdon 58 vuotta täytettyään. Lisäksi tässä ehdotetaan, että omavastuu-aikaa pidennetään 5 päivästä 7 päivään, työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa korotettua ansio-osaa alennetaan ja pitkän työuran jälkeen maksettavista korotusosasta ja korotetusta ansio-osasta luovutaan. Tämä esitys liittyy siis vuoden 2017 talousarvioesitykseen. Valiokunta on käsitellyt samassa yhteydessä myös eduskunta-aloitteen lakialoite 39/2015, jossa esitetään, että työttömyyspäiväraha-ajan enimmäiskesto lyhennetään 350 päivään.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on hallitusohjelman yksi kärkihanke, ja sen tavoitteeksi on asetettu uudistaa työttömyys- ja sosiaaliturvaa siten, että se kannustaa työn nopeaan vastaanottamiseen, lyhentää työttömyysjaksoja, alentaa rakenteellista työttömyyttä ja säästää julkisia voimavaroja. Näillä ehdotetuilla muutoksilla tavoitellaan 200 miljoonan euron vuosittaista säästöä työttömyysturvan ansioturvamenoissa. Ansioturvaan tehtävillä säästöillä pyritään välttämään työttömyysvakuutusmaksujen korotukset ja siten turvaamaan suomalaisen työn kilpailukykyä. Valiokunta on asiantuntijakuulemisissa käynyt tätä läpi ja saanut tästä myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnon.

Tämän esityksen perusteluissa arvioidaan, että työttömyysturvan enimmäiskeston esitetty lyhentäminen saa aikaan työttömyysjaksojen lyhentymisen 2 viikolla ja lisää työllisyyttä noin 7 500 henkilötyövuodella. Tässä esityksessä viitataan valtiovarainministeriön selvitykseen, jonka mukaan työttömyysturvan enimmäiskeston lyhentäminen nostaa työl-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2016 vp

listymistodennäköisyyttä jo ennen enimmäiskestoajan täyttymistä. Keston lyhentämisen ja ansioturvan tasoon ehdotettujen muutosten yhteisvaikutuksesta työllisyyden arvioidaan tällä esityksellä lisääntyvän noin 9 000 henkilötyövuodella.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta arvioi lausunnossaan, että vaikka uudistuksen työllisyysvaikutus voisi noususuhdanteessa olla suurempi, niin se kuitenkin vaikuttaa työllisyyteen myönteisesti myös laskusuhdanteessa. Esityksen mukaisen muutoksen ensimmäiset vaikutukset näkyvät todennäköisesti vasta vuonna 2018, jolloin myös työllisyystilanteen ennustetaan olevan jonkin verran nykyistä parempi. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta puoltaa siis taloustilanteesta huolimatta uudistuksen pikaista toteuttamista ja korostaa uudistuksen pitkän aikavälin vaikutusta.

Valiokunta myös käsitteli esitystä suhteessa muuhun sosiaaliturvaan, ja mietinnössä todetaan, että mikäli tämä ansioihin perustuvaa päivärahaa saava työtön työnhakija ei työllisty ennen päivärahaikauden päättymistä, hän siirtyy työmarkkinatuen saajaksi nykyistä aikaisemmin. Näin ollen on oletettavaa, että toimeentulotuen käyttö uudistuksen johdosta lisääntyy. Myös omavastuuajan pidentäminen 7 päivään lisää työttömyyden alkuaikana tarvetta hakea toimeentulotukea.

Valiokunta käsitteli tässä yhteydessä tehdyn eduskunta-aloitteen, ja koska valiokunta hyväksyy tässä työttömyyspäivärahaikauden enimmäiskeston lyhennettäväksi, niin tämän vuoksi tämä lakialoite, joka koskee samaa asiaa, hylätään.

Tästä lakiesityksestä äänestettiin: äänestettiin hylkäsesityksestä ja äänestettiin myös lausumasta. Päädyttiin hallituksen esityksen voimassa pitämiseen. Sitten tähän on jätetty kaksi vastalauseita. Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 113/2016 sisältyvän lakiehdotuksen ja samalla hylkää lakialoitteeseen 39/2015 sisältyvän lakiehdotuksen.

**20.16 Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa herra puhemies! Sosialidemokraatit eivät hyväksy hallituksen tekemää esitystä, ja näemme, että tämän esityksen perustelut ovat hatarat ja todellista työllisyysvaikutusta ja kehittymistä näillä perusteilla ei synny.

Arvoisa puhemies! Asiantuntija-arvioiden mukaan esityksen työllisyysvaikutukset jäävät vähäisiksi. Ehdotetut muutokset voisivat lisätä työllisyyttä 9 000 henkilötyövuodella, näin on arvioitu, mutta todellista perustetta ja selvitystä tästä ei kuitenkaan valiokunnalle pystytty osoittamaan. Selvää näyttöä siitä, että työttömyysturvan heikentäminen parantaisi työllistymistä, ei siis ole. Sen sijaan on olemassa näyttöä siitä, että ensisijaisten etuuksien heikentäminen ajaa ihmisiä pienituloisuuteen ja köyhyyteen ja tämän seurauksena myös toimeentulokiasiakkuuksiin. Työttömyysturvan leikkaaminen ei luo työpaikkoja vaan lisää pienituloisuutta. Työttömyysturvan heikennykset eivät ole tässä tilanteessa oikea keino vaikuttaa työllisyyteen. Työmarkkinoiden suurin ongelma on tällä hetkellä työn kysynnän puute, minkä seurauksena työttömyys on kasvanut ja pitkittynyt. Tällöin työttömien taloudellisen aseman heikentäminen tai ylimääräinen töihin patistelu ovat vääriä toimenpiteitä, sillä työttömyys ei johdu työttömien työhaluttomuudesta. Työttömyysetuuksien alentaminen johtaa ihmisten taloudellisen tilanteen heikkenemiseen ja eriarvoisuuden kasvuun.

Työttömyyspäivärahan enimmäiskeston lyhentämisen vaikutus ihmiselle riippuu hänen päivärahasa suuruudesta ja työttömyytensä pituudesta. Esimerkiksi 3 000 euron palkkatuloilla ennen työttömyyttä ansiosidonnaisen lyhentäminen 100 päivällä tarkoittaa 4 500 euron leikkausta, mikäli henkilö ei työllisty vaan saa peruspäivärahaa. Omavastuuajan pidentäminen kahdella päivällä vähentää työttömyyden alussa maksettavan työttömyysetuu-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2016 vp

den määrää. Vaikutus riippuu maksettavan etuuden määrästä. Perustasolla kahden päivän etuus ilman lapsikorotuksia on 65 euroa 36 senttiä. Korotetun ansio-osan määrä alenee 3 000 euron palkasta 65 euroa. Pitkän työuran jälkeen maksettavan korotusosan lakkauttamisen vaikutukset riippuvat paitsi päivärahan määrästä myös siitä, miten pitkään päivärahaa on maksettu. Vähennys olisi 3 000 euron kuukausituloilla 1 110 euroa 90 päivän ajalta.

Leikkaukset ovat merkittäviä. Ne tulevat näkymään sekä kotimaisessa kulutuskysynnässä että työttömien arjen vaikeutumisessa. Pahimmillaan leikkaukset ajavat ihmisiä pienituloisuuteen ja pitkäaikaisesti toimeentulotuen asiakkaiden, mikä käytännössä sitä kautta vaikeuttaa entisestään jälleen työllistymistä. Me tarvitsemme vaikuttavampia keinoja työllistymisen tueksi. Me tarvitsemme toimenpiteitä, joilla työttömyysturvaa voidaan nykyistä paremmin käyttää työllistymiseen ja kouluttautumiseen. Työttömyysturvan varassa tapahtuvaan omaehtoiseen koulutukseen pääsyn kriteereitä tulee helpottaa ja työttömyysturvaa pitää voida käyttää automaattisena työllistämismenetelmänä. Tästä meillä on myös malleja.

Työttömyysturvan kehittäminen on välttämätöntä. Kehittämistä ei saa kuitenkaan tehdä työttömyysturvaa leikkaamalla eikä työttömien toimeentuloa heikentämällä. Tästä syystä tulemme jättämään lakiehdotuksesta hylkäävän esityksen toisessa käsittelyssä.

**20.20 Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan sd-ryhmä sekä vihreiden ja vasemmistoliiton edustajat esitimme valiokunnassa tämän esityksen hylkäämistä, koska esityksen työllisyysvaikutukset jäävät vähäisiksi eivätkä esityksen työllisyys- ja säästötavoitteet ole tasapainossa muutosten todennäköisten haittojen kanssa. Hallituksen esitys tulee lisäämään kansalaisten toimeentulovaikeuksia, ja yhteiskunnan eriarvoisuus kasvaa.

Erityisen huolestuttavaa tässä prosessissa oli tämän lakiesityksen huono valmistelu. Osa lakiesityksen perusteluista oli ulkoistettu virheellisen linkin takaa löytyvään VM:n muistioon, joka puolestaan perustui yhteen maksumuurin taakse jäävään artikkeliin. Mielestäni tämä on sekä eduskunnan että myös kansanedustajien aliarvioimista, eikä tällaista todellakaan saisi koskaan lainsäädännön valmistelussa tapahtua. Vastuullinen kansanedustaja tarkistaa lakiesityksen taustat, ja tässä lakiesityksessä se oli tehty miltei mahdottomaksi. Lakiesityksestä puuttuvat myös vaikutusten arvioinnit, ja se vaikeuttaa myös esityksen arviointia suhteessa muihin käynnissä oleviin muutoksiin.

Arvoisa puhemies! Hallitus hakee 200 miljoonan euron leikkauksia mutta ei ota lainkaan huomioon kokonaistaloudellisia seurauksia. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa kuultavina olleet asiantuntijat totesivat, että leikkauksilla on todennäköisesti negatiivisia kompensoimattomia vaikutuksia kuntatalouteen, ne luovat uusia toimeentuloloukkuja ja lisäävät köyhyyttä ja syrjäytymistä sekä toimeentulokiriippuvuutta. Hallitus ei siis tässäkään lakiesityksessä ole laskenut vaihtoehtokustannuksia eli sitä, mitä kustannuksia nämä oletetut säästöt tulevat aiheuttamaan toisaalle.

**20.23 Hannakaisa Heikkinen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja Haatainen esitteli tämän meidän mietintömme ansiokkaasti, ja haluan omassakin puheenvuorossa toistaa sen, että tämä esitys on osa hallitusohjelman kärkihanketta, jolla todella on tavoitteena työttömyys- ja sosiaaliturvaa uudistamalla kannustaa ihmisiä työn nykyistä nopeampaan vastaanottamiseen, lyhentää työttömyysjaksoja, alentaa rakenteellista työttömyyttä ja säästää julkisia voimavaroja. Tällä on myös tarkoitus saavuttaa 200 miljoonan euron vuosittaiset säästöt työttömyysturvan ansioturvamenoissa.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2016 vp

Annoimme mietinnön siitä, miten tässä lakiesityksessä työttömyysturvan keston ja myös työttömyysturvan tasoon kajoamalla pyritään kannustamaan ihmisiä nopeampaan työn vastaanottamiseen. Kuten valiokunnassa kuulumme ja kuten tässä tätä hallituksen esitystä perustellaankin, on myös näyttöjä, että tämänsuuntaisilla toimenpiteillä työttömyysjaksot lyhenevät, mutta on myös todettava se, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa keskustelimme ja toimimme myös tässä mietinnössä esille sen, että osa näistä odotetuista säästöistä menetetään sillä, että arvioidaan toimeentulotukimenojen kasvavan. Me sosiaali- ja terveysvaliokunnassa myös yhdyimme työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa esiin tuotuun näkemykseen, että joissakin tilanteissa etuuksiin liittyvät byrokraatialoukut voivat olla myös hyvin merkittävä este työn vastaanottamiselle, ja sen takia myös byrokraatialoukujen vähentämisen tulee olla keskeinen keino työllisyyden lisäämisen keinovalikoimassa.

Myös tähän valiokunnan mietintöön halusimme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kirjatavan: "Valiokunta korostaa, että työttömyysturvaan nyt esitettyjen muutosten työllisyystavoitteiden toteuttamista on syytä tukea panostamalla työllistymistä edistävän palvelujärjestelmän kehittämiseen ja uudistamiseen sekä uusien työpaikkojen luomiseen, jotta voidaan tehokkaasti ehkäistä köyhyyden ja syrjäytymisen lisääntymistä ja pitkäaikaistyöttömyyden syntyä. Työttömän työnhakijan pitäisi päästä palvelujen piiriin heti työttömyyden alussa, koska työttömyyden venyessä yli puolen vuoden mittaiseksi työllistymisen todennäköisyys hyvinkin nopeasti vähenee". Valiokunnan mietinnössä, toteamme myös, että ansiotuloihin perustuviin etuuksiin, samoin kuin perusturvaetuuksiin, on esitetty samanaikaisesti useita muutoksia, ja tämän vuoksi olisi tarpeen tehdä kokonaisarviointi muutosten vaikutuksista eri väestöryhmien toimeentuloon.

**20.27 Tarja Filatov sd:** Arvoisa puhemies! Tahdon yhtyä siihen materiaalikritiikkiin, jota edustaja Mäkisalo-Ropponen täällä esitteli, koska kyllä me oikeasti työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa olimme varsin hämmentyneitä, kun perehdyimme tähän hallituksen lakiesitykseen ja oikeastaan mitään perusteluita tekstissä ei varsinaisesti ollut. Ne löytyivät linkin takaa, linkki ei auennut, ja sen jälkeen kun asiaa pengottiin lisää, niin maksumuurin takaa olisi löytynyt tutkimus. Toki saimme sen, mutta omin tein, emme siis normaalin virkavalmistelun tai esittelyn kautta, vaan tiedot tulivat sieltä monimutkaisesti, jolloin on aika vaikea arvioida sitä, mikä on jonkun lain vaikutus, varsinkin kun näitä joudutaan aika tiukalla aikataululla tällä lailla syksyllä viemään eteenpäin.

Mutta jos mennään itse asiaan, niin Suomessa istuu varsin sitkeästi käsitys siitä, että a) meidän ansiosidonnainen työttömyysturvamme on jotenkin poikkeuksellisen korkea, ja b) että se on myös poikkeuksellisen pitkäkestoinen. Kolmas käsitys on se, että silloin, kun ansiosidonnainen työttömyysturva uhkaa loppua, ollaan niissä viimeisissä päivissä, niin ihmiset voimakkaasti työllistyvät. Mutta kun analysoi hiukan tarkempaan sitä, mitä tapahtuu tässä niin sanotussa työllistymisessä silloin, kun ansiosidonnaisen päivät alkavat loppua, niin isompi osa ihmisistä poistuu työmarkkinoilta kuin uuteen avoimeen työpaikkaan. Siis isompi osa ihmisistä poistuu työmarkkinoilta kokonaan kuin löytää itselleen uuden työpaikan, ja tämä on VATTin tutkimuksen tulosta tai analyysien ja aineistojen tulosta.

Osa ihmisistä työllistyy takaisin vanhaan työpaikkaansa, ja osa ihmisistä työllistyy itse asiassa tukitoimien ansiosta, yleensä palkkatuella, ja nyt kun palkkatukirahoja on leikattu hyvin voimakkaasti ja niiden saatavuus on heikkoa, on selvää, että palkkatuella työllistyy ihmisiä vähemmän. Ja kun työmarkkinat eivät vedä, niin todennäköisesti käy niin, että niiden ihmisten joukko, jotka poistuvat työmarkkinoilta kokonaan, kasvaa suuremmaksi. Sil-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2016 vp

loin kun ansiosidonnaisen lyhentämisellä on ollut vaikutusta työllisyyteen, niin se vaikutus on tapahtunut useimmiten noususuhdanteen aikana, jolloin työpaikkoja on ollut tarjolla. En väitä, etteikö tällä ansiosidonnaisen lyhentämisellä olisi jotakin vaikutusta ihmisten työllistymiseen, varmasti on, koska se pakottaa, mutta suurempi vaikutus sillä on ihmisten köyhtymiseen, ja saattaa olla, että me menetämme isomman joukon työvoimaa kuin osaamme kuvitellakaan näiden ratkaisujen jälkeen.

Toinen sitkeä uskomus on, että meidän työttömyysturvamme enimmäiskesto on jotenkin erityisen pitkä. Tanskassa työttömyysturva kestää 520 päivää. Norjassa se kestää 520 päivää. Suomessa se kestää 500 päivää ja tämän esityksen jälkeen vähemmän. Elikkä tässäkin ne verrokkimaat, joiden kanssa me olemme tottuneet asioimaan, eivät ole meitä ikään kuin joustavammalla puolella, niin kuin nykyinen termi kuuluu. Ruotsissa kesto on 450 päivää, mutta siellä on erityisiä rakenteita, jos on alle 18-vuotiaita lapsia tai riippuen siitä, mikä elämäntilanne muutoin on.

Sitten jos ajattelemme niitä työllisyysvaikutuksia, mitä tällä kokonaisuudella on, niin asiantuntijakuulemisessa kävi selvästi ilmi, että sillä, että luovumme tästä pitkään työssä olleiden tai pitkän työuran tehneiden korotusosasta, ei juurikaan ole työllisyysvaikutusta. Sillä, että omavastuupäivät kasvavat, ei ole ollenkaan työllisyysvaikutusta. Ainoa työllisyysvaikutus, jonka oletetaan tulevan, on tämä keston lyhentäminen, jonka hallitus arvioi 9 000:ksi, mutta josta saatiin myös hyvin erilaisia arvioita valiokunnan kuulemisessa.

Tämän vuoksi olisi syytä miettiä, että kun puhutaan byrokraatialoukkujen purkamisesta, niin itse asiassa tämä ratkaisu ajaa monta ihmistä suurempaan byrokraatialoukkuun, koska sen jälkeen, kun ihminen siirtyy toimeentulotukiasiakkaaksi, niin hän on enemmän tekemisessä sekä asumistuen kanssa, toimeentulotuen kanssa että sen peruspäivärahan kanssa ja joutuu asioimaan monella luukulla. Mutta silloin kun ihmiset ovat ansiosidonnaisen työttömyysturvan piirissä, he pärjäävät usein tällä ensisijaisella toimeentulotuen muodolla, ja me ikään kuin säästämme monta työpanosta julkisissa tehtävissä, olipa sitten kyse Kelasta tai sosiaalitoimistosta tai asumistukipäätöksistä. Nyt me lisäämme sitä julkista työtä, julkisin varoin rahoitettua työtä, yksinkertaisesti vain näiden ihmisten toimeentulon turvaamiseksi. Jos ajatellaan vaikkapa perheellisiä työttömiä, niin silloin näiden leikkausten merkitys on aika dramaattinen, koska silloin todennäköisemmin tullaan toimeentulotukiasiakkaiksi, jotta ne lapset voidaan elättää ja asunto maksaa, ja siinäkin mielessä voisi ajatella myös vähän perhepoliittisesti sitä, mikä tämän esityksen vaikutus on.

Edellisellä eduskuntakaudella leikattiin ansiosidonnaista työttömyysturvaa, ja silloinkin tuo leikkaus oli mielestäni hyvin väärää politiikkaa ja se kohdistui jo hyvin pienellä päivärahalla oleviin ihmisiin. Nyt kun tehdään uudelleen samansuuruinen leikkaus, niin itse asiassa leikataan sitä leikattua työttömyysturvaa, ja tämän lisäksi meillä on tässä eduskuntasalissa tänä syksynä kaksi muuta työttömyysturvan leikkausesitystä tulossa esiin. Sanonpa vain, että luulen, että niillä ihmisillä, jotka joutuvat toimeenpanemaan näitä esityksiä tai vaikkapa siellä työkkärissä kertomaan työttömälle, mikä sinun turvasi taso on riippuen siitä, kuinka kauan olet ollut töissä, minkä ikäinen olet, mitkä erilaiset järjestelmät sinuun tällä kerralla purevat, nuo vastaukset tulevat vaihtelevaan aika paljon ensi vuoden puolella, koska yksinkertaisesti kukaan ei pysy tässä hullunmyllyssä enää perässä.

Tämä on ensimmäinen esitys. Sitten meille on tullut työvoimapalvelulain mukaisia uusia leikkausesityksiä, jotka tietyissä tilanteissa leikkaavat työttömyysturvaa, ja me odotamme vielä niitä leikkauksia, jotka liittyvät tähän kolmen kuukauden haastattelumekanismiin. Toivottavasti hallitus ymmärtää perua edes ne.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2016 vp

20.33 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa herra puhemies! Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtajan puheenvuoron jälkeen on hyvä jatkaa kahdesta eri asiasta, joita olen hämmästellyt.

Meillä on muun muassa meidän ministeri Lindström todennut siten, että työtöntä palkitaan aktiivisuudesta, ja nyt tässä on yksi esimerkki siitä, että kun hallitus kuitenkin leikkaa korotettua ansio-osaa ja korotusosaa eikä tue nimenomaan aktiivista toimintaa, niin on todella vaikea ymmärtää, miten nämä leikkaukset muun muassa kannustaisivat ihmistä työelämään.

Toinen asia oikeastaan viitaten Tarja Filatovin puheenvuoroon äsken: Meillä ei ole minikäänlaista kokonaisarviota siitä, mitenkä tämä lainsäädäntö tai muut lainsäädännöt vaikuttavat työllisyyden parantamiseen tai työttömien ja heidän perheittensä toimeentuloon ja erilaisiin tilanteisiin ja mitä tämä vaikuttaa myös meidän talouteemme. Aivan kuten täällä on todettu, kun esimerkiksi ansiopäivärahaa leikataan ja ihminen siirtyy sen jälkeen työttömyyspäivärahalle, asumistukea tulee, toimeentulotukea tulee ja sitten mitä muita erilaisia epäinhimillisiä asioita perheessä voi syntyä näiden asioiden seurauksena, niin käytännössä näiden leikkausten seurauksena tämä voi tulla yhteiskunnalle jopa kalliimmaksi. Sen takia, kun näitä esityksiä tehdään, niiden pitäisi olla hyvin valmisteltuja, meillä pitäisi olla myös kokonaisvaikutusarviointi siitä, mitä tähän asiaan liittyen eri lainsäädäntöesitykset vaikuttavat niin yksittäisen ihmisen, perheen kuin myös koko yhteiskunnan kannalta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 113/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen LA 39/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsitteily päättyi.